

landhuisoudamelisweerd.nl
Koningslaan 9 3981 HD Bunnik

Inhoud

1. wat wil Stichting Landhuis Oud Amelisweerd
2. een nieuw museum?
 - dit model heeft twee voordelen
3. zakelijke aspecten van ons model
 - huisvestingskosten
 - aantal bezoekers
 - horeca en winkel
4. programmering
5. organogram
6. toelichting op de begroting
7. begroting

1. Wat wil Stichting Landhuis Oud Amelisweerd?

Dit Landhuis is of was een probleem zoals je ze graag wilt hebben: een 'top honderd-monument' aan de rand van Utrecht, met twee historische landgoederen en een 18^e-eeuws landhuis. De bevolking van Utrecht en omstreken wil nooit meer zonder dit landhuis.

Tegelijkertijd vraagt het behoud van dit huis een jaarlijks bedrag van gemiddeld € 95.000,= voor onderhoud, verzekering, belasting, klimaatregeling en energieverbruik, dat is na aftrek van een toegekende Rijkssubsidie voor het onderhoud.

In 1989 vertrok de laatste bewoonster, mevrouw De Wijs. In de jaren daarna realiseerden de experts zich hoe bijzonder het 18^e eeuwse Chinese papierbehang is, in een landhuis dat grotendeels ongewijzigd is sinds de bouw rond 1770. In de afgelopen dertig jaar heeft de Gemeente Utrecht als eigenaar geworsteld met de vraag naar een stabiele bestemming. Met drie randvoorwaarden:

- het monument mag niet gewijzigd worden, omdat het tot en met de indeling de zwaarste bescherming als Rijksmonument geniet
- het behang heeft een klimaatbescherming nodig naar museale normen
- het publiek moet het gebouw kunnen bezoeken.

Dus de opdracht is niet alleen het beschermen van het gebouw en het behang, maar dat in combinatie met een publieke openstelling. Die openstelling is een vanzelfsprekend doel, zoals we tegenwoordig in zijn algemeenheid met erfgoed willen omgaan. De bevolking van Utrecht en omstreken zou moeilijk kunnen accepteren dat dit landhuis niet meer bezocht zou kunnen worden.

Echter, de monumentale bescherming maakt een commerciële exploitatie onmogelijk: de begane grond en eerste verdieping mogen niet verwarmd worden, het papierbehang is te kwetsbaar voor gebruik anders dan op een gecontroleerde museale manier. Dus geen horeca, geen feesten of zakelijke evenementen.

De opdracht van de Stichting Landhuis Oud Amelisweerd is derhalve een publieke openstelling met inachtneming van alle beschermende voorwaarden.

Vervolgens zou het wonderlijk zijn het publiek uitsluitend het gebouw en het behang te laten zien. De achttien kamers op de begane grond en eerste verdieping met de prachtige lichtinval vanuit het omliggende park en met plafondhoogtes van circa vier meter, vormen samen een weergaloos mooie expositieruimte voor beeldende kunst, wetenschap en geschiedenis.

2. Een nieuw museum?

Het Museum Oud Amelisweerd (MOA) dat in 2014 haar deuren opende moest in 2018 faillissement aanvragen. Het ligt voor de hand bij een nieuw plan te letten op de ervaringen van het MOA. In oktober 2018 is op verzoek van de Gemeente Utrecht het faillissement geanalyseerd door bureau Blueyard uit Hilversum. Samengevat werden als hoofdoorzaken genoemd slecht financieel beheer en een structureel te optimistische schatting van inkomsten.

Blueyard deed geen uitspraken over de algemene opzet van de bedrijfsvoering, behalve dat men moest concluderen dat voorziene horeca-inkomsten geschrapt moesten worden vanwege de positie van De Veldkeuken (zie ook hieronder).

Het grote verschil tussen het voormalige MOA en ons project ligt in het feit dat wij niet over een collectie beschikken. Wij zullen als een platform functioneren voor externe exposanten. Wij zullen hierover wel een inhoudelijke regie voeren, door een directeur, die wordt ondersteund door een bestuur en een

programmaraad, waarvan de leden allen ervaren vertegenwoordigers uit de wereld van cultuur en wetenschap zijn. Wij maken geen gedetailleerd artistiek beleid, maar beoordelen initiatieven van derden. Na de keuze voor een exposant, zal deze de inhoud, vormgeving en uitvoering zelf organiseren.

Dit model heeft twee voordelen:

1. De organisatie kan slank blijven en de begroting fors lager dan voorgaande modellen voor dit huis.
 - De leden van bestuur en programma doen hun werk onbezoldigd, en voor de vormgeving en inrichting van exposities is slechts zijdelings ondersteuning nodig
 - We zullen in principe nooit kosten maken voor bruiklenen of objectverzekering (anders dan voor het gebouw en het behang).
2. Door de platformfunctie zal het expositie-aanbod en daardoor de identiteit van het Landhuis en van het publiek divers zijn. Hierdoor willen wij bereiken dat het publiek minder gemakkelijk zal zeggen ‘*daar ben ik al geweest*’, dan wel ‘*wat zou er nu te zien zijn?*’.

Aldus wordt het gemis van een eigen collectie omgezet in een voordeel: een lagere begroting, een diverser aanbod en een diverser publiek. Die diversiteit, openheid en samenwerking met anderen vormen ons artistiek beleid.

3. Enkele zakelijke elementen van ons model:

Huisvestingskosten

Deze zullen niet sterk afwijken van hetgeen het MOA moest opbrengen. Met behulp van analyses door de Monumentenwacht en Stadsherstel Utrecht en een jaar ervaring ter plaatse stelden we vast dat een bedrag van gemiddeld € 95.000,= voor onderhoud, klimaatbeheersing en energie reëel is.

In de afgelopen tien jaar zijn gedetailleerde richtlijnen ontwikkeld voor het behoud van het gebouw en de conservering van het 18^e-eeuwse behang. In de restauratie voor het Museum Oud Amelisweerd in 2012/2013 zijn hiertoe hoogwaardige installaties voor luchtbehandeling aangebracht, die de temperatuur en de luchtvochtigheid reguleren. Verder zijn richtlijnen opgesteld voor het gebruik van het gebouw en periodieke schoonmaak en inspectie van het behang en alle ruimten. Het gebouw is in 2012/2013 volledig gerestaureerd ten behoeve van het MOA. Wat ons nu te doen staat betreft dus geen aanpassingen of restauraties, maar uitsluitend onderhoud van een gebouw dat in goede staat verkeert. Wanneer we vaststellen dat dit gebouw met het 18^e-eeuwse interieur behouden moet blijven, en dat wordt door iedereen beaamd, is dit jaarlijks exploitatiebedrag de prijs.

Aantal bezoekers

Het MOA trok gemiddeld 25.000 bezoekers per jaar. De Holland Consulting Groep heeft in die periode voor het landhuis een prognose geformuleerd van maximaal 29.000 bezoekers per jaar. Wij zien geen reden nu van andere prognoses uit te gaan.

Horeca en winkel

Het Landhuis biedt qua indeling geen mogelijkheden voor horeca-inkomsten. Het naastgelegen Koetshuis wel, maar dit wordt gehuurd door De Veldkeuken, een café-restaurant met terras. Indien de exploitatie van het Landhuis en dat van deze horeca aan elkaar gekoppeld zouden zijn, zou dat voor een behoorlijke inkomstenbron kunnen zorgen. Hoewel ook in de museumwereld zichtbaar is dat het sturen van een horecabedrijf andere vaardigheden verlangt dan het sturen van een culturele instelling, vaardigheden die bovendien niet eenvoudig te werven zijn

Het MOA heeft geprobeerd tot afspraken te komen over een afdracht van inkomsten van De Veldkeuken aan het museum. Wij proberen dit niet, om de volgende redenen:

- In de periode dat wij geopend zijn, april tot en met november, wordt het landgoed druk bezocht en is De Veldkeuken meestal goed bezet. Met andere woorden, men heeft de bezoekers van het Landhuis niet per sé nodig.
- Wij hebben de kaartverkoop verplaatst van de 'ontmoetingsruimte' in het Koetshuis naar de entreehal van het Landhuis. De ontmoetingsruimte is nu ingericht als winkelruimte, in een combinatie van bakkerij- en landgoedproducten van De Veldkeuken en museale producten van het Landhuis. De bemensing van deze winkel wordt verzorgd door De Veldkeuken, tegen een vergoeding van 30% van de marge op de verkochte museale producten. Dit ontzorgt onze eigen organisatie. Onderdeel van deze overeenkomst is verder dat wij tegen gereduceerde voorwaarden gebruik kunnen maken van de vergaderruimten en catering van De Veldkeuken.
- Wij zijn blij met de kwaliteit en de uitstraling van De Veldkeuken. Dit versterkt de attractiviteit van de plek, waar wij onderdeel van uitmaken. De Veldkeuken zou kunnen profiteren van het Landhuis, maar dit werkt ook omgekeerd.
- Een afdracht van horeca-inkomsten zou omslachtig te administreren zijn. Elke bezoeker van De Veldkeuken zou gevraagd moeten worden of hij of zij het Landhuis bezocht heeft. Of we zouden een forfaitair aantal moeten bepalen.

Wij zullen deze samenwerking jaarlijks evalueren en indien nodig en mogelijk herzien.

4. De programmering

In onze voorbereiding sinds de zomer van 2021 hebben wij gemerkt dat het niet moeilijk is met betrekking tot programmering in het Landhuis energie en creativiteit te mobiliseren. Binnen enkele maanden na de start hebben wij het Centraal Museum en de Hogeschool voor de Kunsten als partners aan ons gebonden. Daarmee lijkt de gewenste combinatie van gearriveerde kunstenaars en debuterende jonge makers binnen handbereik te zijn.

Hiermee wordt de waarde en betekenis van het Landhuis onderstreept, en voorlopig aangetoond dat het platformmodel werkt. De stichting zorgt niet voor de invulling van de exposities, maar benadert actief instellingen en makers uit de stad. De Stichting zet lijnen uit, maakt keuzes en geeft partners de ruimte om te creëren en te presenteren op locatie. Die inbreng van derden moet steeds weer getoetst en georganiseerd worden.

Hier raken wij een element dat een rol speelt bij de ondersteuning door overheden en fondsen. Hoewel je enerzijds kunt vaststellen dat het landhuis en het 18^e-eeuwse interieur op zichzelf en ook zonder verdere programmering een grote culturele waarde heeft, is vervolgens de platformfunctie op zichzelf geen direct inhoudelijk project. Dit maakt onze positie bijzonder: het is lastig om de exposities los te zien van het gebouw en het landgoed, de inhoud zal altijd reageren op de locatie, de geschiedenis van het huis, de behangsels of de omgeving, maar onze platformfunctie kun je, als je wilt, ook beschouwen als een strikt facilitaire functie.

Indien wij ondersteuning van fondsen vragen, kunnen wij wijzen op de kwaliteit van gerealiseerde exposities en op de kwaliteit van directie, bestuur en programmaraad die dit bewerkstelligen. Wij kunnen op wijzen op de kwaliteit van komende exposities, maar die vallen formeel niet onder onze verantwoordelijkheid, anders dan dat wij op enig moment besloten die exposant ruimte te geven.

De platformfunctie is, naast het erfgoed op zichzelf, de basiswaarde van dit project. Die waarde moet regelmatig getoetst worden, door onszelf, ons netwerk en door derden, zoals de Gemeente, de Provincie en fondsen. Die beoordeling kan inmiddels mede gebaseerd worden op de eerste resultaten van ons werk.

Met het Landhuis voegen wij een presentatieruimte toe aan de culturele infrastructuur. In een sterk groeiende stad is hieraan behoefte. Na alle experimenten in de afgelopen dertig jaar durven wij te beweren dat ons model de enige oplossing vormt voor het behoud van dit erfgoed gecombineerd met een publieke openstelling. Ook bij dit Landhuis is gebleken dat de overheid niet altijd voldoende creatief is in het benutten van kansen om de infrastructuur uit te breiden. Ons motto is samenwerking. Stadsherstel Utrecht, onze stichting en vervolgens het Centraal Museum en de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) hebben die handschoen opgepakt. Dit model is niet alledaags, de inbreng waarvoor wij instellingen en fondsen uitnodigen is ook niet alledaags, maar zal wel effectief zijn.

5. organogram:

erfpacht, behoud gebouw
en zakelijke directie

Stadsherstel Utrecht

opdracht: programmering

Stichting Landhuis Oud Amelisweerd

bestuur:

Johan Blom (directeur Stadsherstel)
Cor Wijn (Berenschot)
Arna Notten (directeur De Plaatsmaker)

directeur: Lotte Walrave

programmaraad:

- Deirdre Carasso (directeur Bibliotheek Utrecht)
- Berthe Schoonman (galerie Sanaa en voorzitter Art Utrecht)
- Ingmar Creutzburg (Unchainhetigers)
- Halima El Ghamarti (directeur Boks Cultuurhuis
Kanaleneiland en Overvecht)
- Erwin Slegers (Hogeschool voor de Kunsten
Utrecht)
- Bart Rutten (directeur Centraal Museum)

vrijwilligers

voor het beheer en de openstelling vijftig personen

